

STRATEGI FOR KULTURFRIVILLIGHETEN OG REGIONALE KULTURFOND

INNSPILL

Til: Kultur- og likestillingsdepartementet

Dato: 10.02.2023

Vi viser til Kultur- og likestillingsdepartementets invitasjon til å komme med innspill til departementets arbeid med en strategi for kulturfrivilligheten og utredning av regionale kulturfond.

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. NTOs [51 medlemmer](#) består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Innspillet vårt er derfor konsentrert om samspillet mellom den profesjonelle og frivillige kulturen. I tillegg har vi noen overordnede betraktninger om innretningen av regionale kulturfond. Innspillet følger nedenfor.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Marta Færevaa Hjelle
styreleder

Morten Gjelten
direktør

MUSIKK- OG SCENEKUNSTINSTITUSJONENE OG DET FRIVILLIGE KULTURLIVET

Samarbeid og ressurs- og kompetansedeling

Det norske musikk- og scenekunstlandskapet er preget av et stort mangfold av samarbeidsformer og betydelig ressurs- og kompetansedeling mellom de profesjonelle institusjonene og andre aktører, herunder det frivillige kulturlivet.

Vi viser til Kartlegging av samarbeid, ressurs- og kompetansedeling innen musikk- og scenekunstrområdet (2018) som på grunnlag av eksempelstudier beskriver musikk- og scenekunstinstitusjonenes rolle som faglige kompetansemiljøer for andre virksomheter, og den vitaliserende betydningen institusjonene har for det stedlige kulturlivet.

Samspillet mellom musikk- og scenekunstinstitusjonene og det frivillige kulturlivet finner sted i varierende omfang og i mange forskjellige former, avhengig av hver enkelt institusjons egenart og kunstneriske profil.

Samarbeidet kan ha form av samproduksjoner, talentutvikling, rådgivning og kompetansedeling, lån av utstyr og tilgang til lokaler og ressurser mm. Det kan handle om jevnlig eller fast samarbeid over tid, så vel som samarbeid om enkeltstående prosjekter. Noen institusjoner benytter også frivillige som ambassadører, verter og under festivaler i bytte mot fribilletter mm. I mange tilfeller samarbeider musikk- og scenekunstinstitusjonene også med frivillige organisasjoner for å innhente spesialkompetanse knyttet til særskilte satsinger eller få å nå bestemte målgrupper i formidlingsarbeidet.

I tillegg bidrar musikk- og scenekunstinstitusjonene til kontinuitet i arbeidsmulighetene for kunstnere og andre musikk- og teaterfaglige kulturarbeidere, og dermed til at det finnes stedlig teater- og musikkfaglig kompetanse. Det omfatter kunstneriske ressurser så vel som teknikere og annen fagkompetanse som store deler av det frivillige kulturlivet er avhengig av.

Kunstnerisk motivert samarbeid

En forutsetning for vellykket samarbeid er at det er *kunstnerisk motivert* og ikke drevet frem av politiske føringer eller forventningspress.

Det lokale aspektet er ofte vesentlig, og samarbeid med det frivillige kulturlivet kan bidra til lokalt eierskap til prosjektet hos publikum. Prosjektene kan også gi verdifulle lokale ringvirkninger.

Det finnes mange eksempler på varige samarbeid mellom musikk- og scenekunstinstitusjonene og det frivillige kulturlivet eller amatører med stort gjensidig utbytte.

For eksempel har flere av symfoniorkestrene egne amatørkor som er viktige ressurser for orkestrenes vokalsymfoniske produksjoner. Flere av musikk- og scenekunstinstitusjonene har også talentutviklingsprogram eller andre tilbud for amatører som deltar innenfor institusjonenes profesjonelle rammer. Dette er tilbud som ofte er rettet mot barn og unge slik som f.eks. Barne- og ungdomsteatret ved Rogaland Teater, Lille Hålogaland Teater, Ungdomskilden, Berge Filharmoniske Ungdomsorkester, Den Norske Opera & Balletts ballettskole og barnekor – for å nevne noen få eksempler av mange.

Det finnes også mange eksempler på produksjonssamarbeid der amatører og profesjonelle skaper sammen. Ett eksempel er forestillingen *Spor* ved Kilden teater og konserthus med 80 –100 elever ved videregående skoler med og uten funksjonsvariasjoner. Prosjektet er knyttet til Kilden dialog som et nasjonalt kompetansesenter for medskapende kunst og sosial praksis.

Ressurskrevende

Institusjonene må alltid vurdere samarbeid med det frivillige kulturlivet i forhold til egne mål, ressurser og planleggingshorisont. Egen kapasitetsutnyttelse begrenser mulighetene for slikt samarbeid som kan være svært ressurskrevende og gjerne fordrer omstendelig planlegging, forankring og tilrettelegging i forkant.

Sterkt svekket institusjonsøkonomi siden 2015 reduserer dermed vilkårene for slikt samarbeid. Når institusjonene må kutte ned på denne typen aktiviteter og har mindre ressurser å dele med stedlige kulturaktører, svekkes også institusjonenes vitaliserende kraft for det øvrige kulturlivet.

Vi minner også om at det er i kraft av den kunstneriske kjernevirksomheten, altså i rollen som profesjonelle produsenter og formidlere av musikk og scenekunst, at disse institusjonene er attraktive samarbeidspartnere for det frivillige kulturlivet.

Det er derfor viktig å understreke at det ikke må stilles eksterne krav eller forventninger om samarbeid som vrir nødvendige ressurser bort fra musikk- og scenekunstinstitusjonenes kjernevirksomhet. Det gjelder direkte krav eller oppfordringer i tilskuddsbrevene, men også rapporteringskrav som legger indirekte føringer for institusjonenes ressursbruk.

I praksis er slike politiske krav ikke bare unødvendige all den tid kunstnerisk motivert samarbeid er utstrakt innenfor institusjonenes gitte rammer. I en presset institusjonsøkonomi vil krav om samarbeid på sikt utarme selve kjernevirksomheten, og undergrave de overordnede målene om kvalitet og kunstnerisk utvikling som er med på å begrunne de statlige bevilgningene til de profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjonene.

Videre minner vi om at musikk- og scenekunstinstitusjonene er profesjonelle arbeidsgivere, og at driften er regulert av lover, regler og overenskomster som ikke alltid er tilpasset de frivillige aktørenes arbeidsmåter. Også dette kan legge begrensninger for slikt samarbeid.

REGIONALE KULTURFOND

NTO er positiv til virkemidler som kan stimulere til økt kunst- og kulturaktivitet lokalt. Vi er også glade for virkemidler som kan bidra til å styrke lokal og regional kulturfrivillighet, og derigjennom bidra til at de profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjonene har sterke stedlige samarbeidspartnere.

Friske midler

Vi legger til grunn at det tilføres friske midler til opprettelsen av regionale kulturfond, og at det *ikke* omfordeles midler verken fra Norsk kulturfond eller fra de profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjonenes rammebevilgninger.

For at regionale kulturfond skal bidra til å styrke lokal kunst- og kulturaktivitet må de ledsages av en gjenoppbygging av institusjonsøkonomien som samlet er kraftig redusert siden 2015.

Svekkede grunnbevilgninger svekker også institusjonenes vilkår for samarbeid og ressurs- og kompetansedeling med det frivillige kulturlivet.

Rammetilskuddet versus prosjektmidler

Det viktigste virkemiddelet for å legge til rette for kunstnerisk motivert samarbeid mellom musikk- og scenekunstinstitusjonene og det frivillige kulturlivet er gode og forutsigbare rammebevilgninger til institusjonene, sammen med ordninger som bidrar til et sterkt frivillig kulturliv.

Rammetilskuddet legger til rette for et stort kunstnerisk handlingsrom så vel som for langsiktig planlegging og god utnyttelse av ressursene. Dette er viktig også i samarbeidsprosjekter med det frivillige kulturlivet. I tillegg er rammetilskuddsordningen en effektiv ordning med liten grad av administrasjon på både bevilgnings- og mottakersiden, sammenlignet med søknadsbaserte prosjekttilskudd.

Slik vi har understreket ved flere anledninger, er NTO kritisk til et hvert steg i retning av å stykke opp deler av institusjonenes rammetilskudd i prosjektmidler knyttet til bestemte politiske formål, jf. Hvordan best sikre prinsippet om en armlengdes avstand.

Det gjelder også prosjektmidler som stiller krav om hvem institusjonene skal samarbeide med. Valg av samarbeidspartnere er *kunstneriske valg* som skal tas innenfor hver enkelt institusjons selvstendige kunstfaglige beslutningsmyndighet.

Styrket totaløkonomi

En annen forutsetning for at regionale kulturfond skal bidra til økt kunst- og kulturaktivitet lokalt er at regionale fond bidrar til å styrke totaløkonomien i kultursektoren.

Det er derfor viktig at det finnes frem til mekanismer som sikrer at fondsmidlene *supplerer* kommunesektorens egen kultursatsing, og at slike midler ikke erstatter deler av fylkeskommunenes og kommunenes egne kultursatsinger eller fører til omprioriteringer fra kultur til andre områder i en presset kommuneøkonomi.